

Til

Gartnere og bønder som jobber med småskala allsidig økologisk grønnsaksdyrking, andelslandbruk, mm.

Huggenes
Vestre Huggenesvei 111
1580 Rygge
Telefon + 47 48 16 31 00
Org.nr. NO 969 884 275 MVA
E-post: ost@nlr.no
Web: www.nlrost.no
Faktura: faktura.ost@nlr.no
Bank: 1080.36.19552

Huggenes, 06. april 2017

Invitasjon til studietur
Allsidig økologisk grønnsaksdyrking til direkte omsetning
Andelslandbruk - Solidarische Landwirtschaft
Schleswig-Holstein, Nordtyskland
6. - 7. september 2017

Tyskland har en levende tradisjon for direkte omsetning av grønnsaker på torg, gjennom abonnementsalg og nå i økende grad også gjennom andelslandbruk.

På turen vil vi besøke fire ulike økologiske / biodynamiske allsidige grønnsaksprodusenter. Tre har organisert seg som andelslandbruk og en driver med torgsalg.

Felles for alle er at jordfruktbarhet står sentralt for valg av dyrkings-/ gjødslingsstrategi.

Målgruppe for studieturen er aktive økologiske grønnsaksdyrkere samt gartnere ansatt i andelslandbruk.

Deltageravgift: Dekker måltider (ekskl. drikke), overnatting og busstransport:

Dobbeltrom kr 1.200

Enkeltrom kr 1.400

Påmelding: Frist: 2. mai. 2017

Til NLR Øst v Hans Gaffke, e-post hans.gaffke@nlr.no

telefon 481 63 093

Påmeldingen er bindende siden vi forplikter oss ovenfor hotellet.

Reiseprogrammet er utarbeidet av den tidligere tyske økorådgiveren Gerd Alpers – han vil ledsage oss på turen. Thomas Holz, NLR Østafjells og Hans Gaffke, NLR Øst vil sørge for oversettelse dersom nødvendig.

Reisen til og fra Kiel må deltagerne organisere selv, se neste side.

Programmet er lagt til rette for å kunne reise nedover med Color Line (sjekk cruise tilbud).

Hjemreisen kan enten gjøres med Stena Line til Gøteborg + tog til Norge eller med fly fra Hamburg – det går flybuss fra Kiel til Hamburg.

https://www.bahn.de/autokraft/view/mdb/autokraft/angebot/kielius/2017/mdb_243774_kielius_fa_hrplanflyer_2017.pdf

.

For eventuell felles reise som organiseres deltagerne imellom - deltageroversikt vil sendes ut etter avsluttet påmelding.

Studieturen arrangeres som del av prosjektet "Utvidelse og optimering av allsidig økologisk grønnsaksdyrking til direkteomsetning i bynære strøk" med støtte fra Fylkesmannen i Oslo/Akershus og Fylkesmannen i Østfold.

Turprogram Studietur allsidig økologisk grønnsaksdyrking & andelslandbruk

Onsdag 6. 9. 2017

Kl. 10 15 Oppmøte ved leid buss på Color Line Terminal, Kiel

Wochenmarkt auf dem Exerzierplatz, torgbesøk, Kiel

Et av de de to store bondetorgene i Kiel. To ganger i uka selges det her et mangfoldig utbud av grønnsaker frukt, brød ost kjøtt bla. i økologisk kvalitet direkte fra regionens produsenter.

Lunsj underveis

Kl. 12 30 – kl. 14 30 **Wurzelhof**, Dieter Pansegrau, Eckredder 8, 24214 Schinkel

Gartner Dieter Pansegrau driver spesialisert økologisk grønnsaksproduksjon på friland og i uoppvarmede tunneler, ca. 100 daa alt i alt. Dieter er opptatt av å bygge opp jordfruktbarhet fremfor å tilføre gjødsel direkte til planten. Han har valgt å ikke å ta i bruk raskt virkende gjødselslag av animalsk opprinnelse. Wurzelhof er ett av fire foretak som har gått sammen om solidarisk landbruk i 2015 for å kunne forsyne medlemmene med grønnsaker, brød, melk, egg, kjøtt, mm. Se: <http://www.schinkeler-hoefe.de/wordpress/>

Kl. 16 00 – kl. 18 00 **Biohof Thees**, Heinrich und Doris Thees , Mildstedtfeld 2, 25866 Mildstedt

Her dyrkes det økologiske grønnsaker og urter etter Bioland regelverket for direkte salg, 30 daa frilandsproduksjon samt 700 m² dyrking i tunnel. Heinrich er spesielt opptatt av bedriftsledelse, nærmere sagt strukturering av arbeidsforløp, optimering av manuelt arbeid, kompostering samt presentasjon av utbudet på torget.

Overnatting - Hotel Tüxen in Rendsburg se <http://www.hotel-restaurant-rendsborg.de/>

Torsdag, 7.9.2017

Kl. 10 00 – kl. 12 00 Kattendorfer Hof, Dorfstraße 1a, 24568 Kattendorf

<https://kattendorfer-hof.de/kattendorfer-hof/gaertnerei/>

Kattendorfer Hof er et allsidig Demeter - andelslandbruk utenfor Hamburg med bl.a. eget gartneri. Kattendorfer Hof har vært delaktig i opprettelse av den landsdekkende organisasjonen "Solidarische Landwirtschaft".

På gården jobber det i alt ca. 40 personer. Gartneriet består av 70 daa friland samt 1,4 daa i tunnel. Grønngjødsling, gårdens storfekompost, samt grovmalte åkerbønner fra gården sikrer næringsforsyningen i grønnsaksproduksjonen.

Lunsj på gården.

Kl. 14 00 – kl. 16 00 Gartneriet Wilde Kost, Imberg 3, 23813 Blunk

<http://www.wilde-kost.de/>

Bioland sertifiserte "Wilde Kost" ved Anja Christiansen har spesialisert seg på spiselige, ville planter samt dyrking av gamle grønnsakssorter. Fra 2014 er Wilde Kost organisert som et andelslandbruk. Gartneriet har også pedagogiske tilbud ovenfor voksen og skolebarn.

Kl. 17 30 Avslutning Schwedenkai, Kiel